

EMLÉKEZÉS GAZSÓ FERENCRE

Gazsó Ferenc személyében a szociológusok „nagygenerációjának” eminens tagja távozott körünkől, ez év júniusában. Halála felmérhetetlen veszteség, emléke és munkássága viszont erőt ad az általa felvállalt ügyek folytatására. Nagy munkabírási, elveihez hű, és végtelenül szerény tudósnek ismertük meg, ám emellett nagy energiával és odaadással szolgálta a „köz” ügyeit is. Közéleti emberként és tudósként – hosszú időn keresztül – a vállán vitte az iskolaügyet, amelynek egyik csúcspontja az – alapvetően általa alkotott – 1985. évi oktatási törvény. Hosszú időn keresztül oktatta az egymás utáni nemzedékeket, akik megszerették a széles áttekintéssel és nagy tudással bíró tanárukat. Közösség- és iskolateremtő egyéniség volt a munka és az oktatás világában egyaránt. Tudása széleskörű empirikus tapasztalatokra támaszkodott, hiszen – a fent említett tevékenységek mellett – egész életében kutató is volt. A személyes érintettség okán is szeretném kiemelni, hogy nevéhez kötődik a hazai ifjúságkutatás „aranykora”, amelyben jelen sorok írójának megadatott az ebben való részvétel lehetősége. Az 1980-as években az ő irányítása alatt indult el az átfogó jellegű ifjúságkutatás, amely a nemzedéki újratermelődés szinte valamennyi szegmensét nagy alaposággal igyekezett bemutatni.

Ő hozta létre az egykori Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen (jogutóda a Budapesti Corvinus Egyetem) a Szociológia tanszékét, amelynek nagy szerepe volt a hazai szociológia intézményesülésében. Tőle Andorka Rudolf vette át a tanszék vezetését, és mindkettőjüknek nagy szerepe volt abban, hogy a „Közzáson” a szociológia egyik meghatározó műhelye alakult ki.

Az utóbbi néhány évben betegsége mellett is vállalta, hogy számvetést készít életpályájáról, és az erről szóló kötetet 2017 decemberében, *Pályakép a szociológia sodrásában* címmel, a Belvedere Meridionale Kiadó adta ki. A kötet bemutatóját összekötöttük 85. születésnapjának köszöntésével.

Gazsó Ferenc gazdag életutat tett meg, amely az említett műből is kiderül. Életpályáját, majd később világlátását nagymértékben meghatározta, hogy Békésszentandrásán, szegény családban nőtt fel. Alapvetően saját erejére támaszkodva végezte iskoláit, beleértve a bölcsészdiploma megszerzését. Ő is azok közé tartozott, akiket az 1956-os forrada-

lomban való részvétel miatt, koholt vádak alapján letartóztattak. Ezt követően 1961-ig nem vállalt szellemi munkát, és a kutatói világba is csak 1963-tól kapcsolódhatott be, amely egybe esett a hazai szociológia újjászületésével. Ekkor azonban „jó startot” vehetett, hiszen Ferge Zsuzsával, Pataki Ferencsel, Várhegyi Györggyel és másokkal együtt az oktatási rendszerben újratermelődő egyenlőtlenségeket kutathatta. A későbbiekben ez életre szóló témaválasztásnak bizonyult. A kutatói pályán szerzett széleskörű ismeretei alapján kérték fel oktatási miniszterhelyettesnek, és ebbéli minőségében neki kellett megalkotni a már említett oktatási törvényt, amelynek tartalma a mai napig útmutatóként szolgál.

A rendszerváltás-körülí időben az iskola, valamint az ifjúság ügye mellett fokozottan érdeklődött a politikai szociológia, ezen belül is a politikai tagolódás kérdései iránt. Ez utóbbi témakörben is átfogó, empirikus kutatásokat végzett, és ezek alapján Laki Lászlóval, valamint Stumpf Istvánnal közösen számos tanulmányt adtak közre.

Az általa tervezett számvetés második köteteként a társadalom és az iskola viszonyáról szándékozott összegző gondolatokat közreadni, amelyet azonban megakadályozott a halála. Szellemisségének ápolása, továbbadása az utódok feladata. „Ars sociologica” életre szóló útmutatást ad a társadalomkutatással foglalkozóknak, amelyet most az említett kötetből idézünk: *„Azt mondanám, hogy kritikai szerepre kell törekedni, valamint a társadalmi folyamatok alternatíváinak, lehetőségeinek a feltárására és bemutatására. Ez az összes lehetőség, amivel rendelkezhetünk”*. Ez a szakmai hitvallás mindig is iránytűként vezette, amit a társadalomkutatók fiatalabb nemzedékeinek is ajánlani lehet.